

ARRANGEMENT OG INFO

FOKUS: MARIKEN HALLE

I februar retter Cinemateket søkelyset mot Mariken Halle, som er en av Nordens mest interessante filmstemmer akkurat nå. Ved siden av å vise hennes to langfilmer, inviterer vi også til en Norsk Kort-kveld 25. februar kl. 18.00 med fokus på Halles kortfilmer og bakgrunn fra Filmhøgskolan i Göteborg.

Filmkritiker og skribent i Rushprint, Jon Inge Faldalen, leder samtalen med Mariken Halle. Med seg har hun filmregissørene Magnus Mork og Guro Bruusgaard, også de prisbelønte filmskapere med samme filmutdannelse fra Filmhøgskolan.

NORSK ELITESERIE: TONNY

Fremover vil vi presentere noen av de beste norske filmene som har blitt laget, og fortelle deg hvorfor vi mener de er det. Dette er spesielt utvalgte titler som har så sterke filmatiske kvaliteter at de fremdeles føles relevante for oss nå, i 2015, på en eller annen måte – menneskelig, kunstnerisk, sosialt, filosofisk eller politisk.

Først ut er Nils R. Müllers film *Tonny* fra 1962, som var basert på Jens Bjørneboes bok «Den onde hyrde», et angrep på fengselsvesenet, sosialomsorgen og politiet. Til visningen torsdag 15. januar kl. 19.00 vil Marianne Bjørneboe, litteraturviter, filmarbeider og datter av Jens Bjørneboe, samt Thomas Felberg, vokalist i WE, programleder i NRK P3 og norsk filmentusiast, møtes til en samtale med Cinematekets Kjell Runar Jenssen om filmen.

STUMFILMKONserter FOR HELE FAMILIEN

I januar og februar inviterer Barnas cinematek til stumfilmkonserter med Buster Keaton-program, og litt eldre publikummere er også velkomne. Søndag 4. januar kl. 14.00 står fantastiske *One Week* og *The Scarecrow* på programmet, mens vi viser *Neighbours* og *The Goat* søndag 1. februar kl. 14.00.

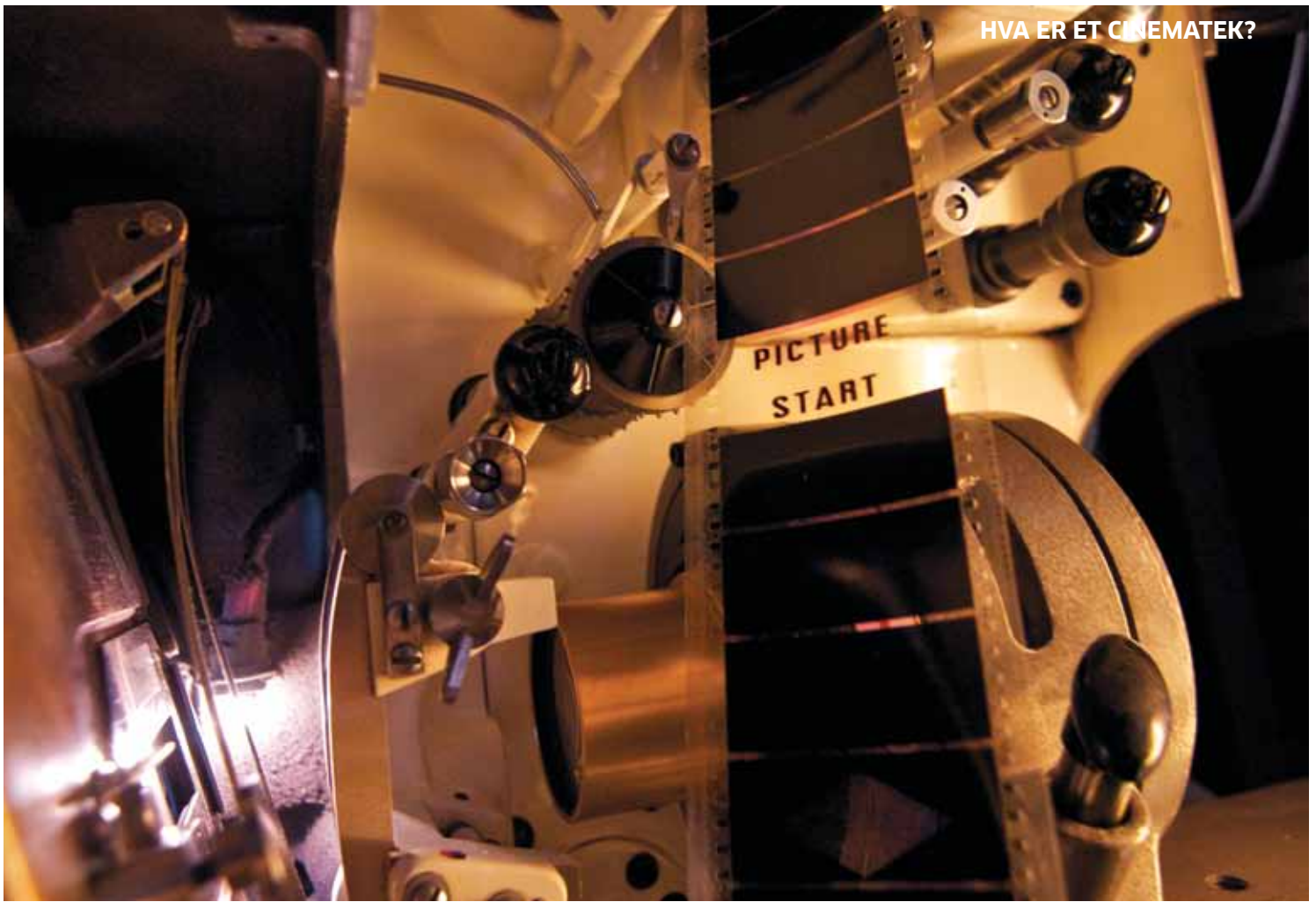
70MM MED NOE ATTÅT

Under 70mm-festivalen blir det ikke bare filmvisninger, vi får også gjester og har noen spesielle happenings på programmet.

Lørdag 31. januar kl. 14.00 får vi besøk av Thomas Hauerslev fra in70mm.com, som vil holde et foredrag (på engelsk) om 70mm-formatets fortreffelighet.

Per Haddal og Toralv Maurstad stiller på *Song of Norway*-visningen 27. januar, og Haddal kommer også til visningen av *South Pacific* den 28. januar sammen med Sigurd Moe Hetland. I tillegg innleder Haddal *Dr. Zhivago* 31. januar.

Glem heller ikke *Krig og fred* 1. februar med innlagt suppepause og en skikkelig rystende opplevelse når vi viser *Earthquake* i Sensurround 26. januar.

HVA ER 70MM?

For ellefte gang arrangerer vi 70mm-festival. Hva er det ved dette filmformatet som får oss til å gjøre nettopp det?

Helt siden den første utgaven av 70mm-festivalen i 2000, har vi hevdet at størrelsen betyr noe. 70mm-film har nemlig 2,5 ganger så stort bilde som normal 35mm-kinofilm, noe som resulterer i et bilde som oppleves mye skarpere, klarere og nesten tredimensjonalt. Det er ikke bare bildet som er i en klasse for seg. Lyden fra 70mm-filmene blir gjengitt fra hele fem frontkanaler, i tillegg til surround, noe som gjør at å høre disse filmene med den originale lydmiksen kun kan skje hos oss. Filmene vi viser er enten originaler eller restaurerte verk i analoge kopier, eller – som tilfellet er med *Oklahoma!* og *Samsara* – filmer som er skutt på henholdsvis 70mm og 65mm, men som ikke lenger er tilgjengelig i 70mm-visningskopier, og som derfor vises i digitale 4k-kopier.

Kino versus tv

Da tv virkelig begynte å få fotfeste på 1950-tallet, gikk det utover kinobesøket. Bransjen var nødt til å finne på noe som kunne lokke folk tilbake til kinosalene. Svaret ble blant annet bredformatsfilm, som

muliggjorde episke, spektakulære filmforestillinger, og 70mm-formatet var selveste kremen av kremen innen bredformatsfilm. Publikum likte det, og strømmet nok en gang til kinoene, for å møte Lawrence og Maria von Trapp, reise ut i verdensrommet og jorda rundt, se stor-slåtte og fantastiske scenarier i ypperste kvalitet.

Publikumssuksess

Og da den første 70mm-festivalen gikk av stabelen på Cinemateket, traff også den et stort og sammensatt publikum. Siden den gang har interessen, både i innland og utland, bare økt. Festivalкурator Jan Eberholst Olsen forklarer at med den raske digitaliseringen er festivalen viktigere enn noensinne.

– Her kan du få en spesielt autentisk opplevelse, se filmer slik de ble sett i sin samtid. Dette er kun mulig med analog film, forklarer Olsen. Og legger til: En god film blir bedre på 70mm, en skikkelig god film blir fantastisk!

70MM-FESTIVAL 2015

SIZE ALWAYS MATTERS - 70MM-FESTIVAL FOR 11. GANG!

Den første 70mm-festivalen ble arrangert i år 2000. Som maskinist på Cinemateket visste jeg at det i arkivet fantes 70mm-kopier som sjelden eller aldri ble vist. Enten passet ikke filmene inn i et ordinært program, eller de var for lange, for pompøse eller for kommersielle. Idéen om å samle Hollywoods gigantomani og hjemmesitterne i én festival har blitt en stor suksess. Vi har lett og funnet filmer som ikke har vært vist på kino siden slutten av 60-tallet. Vi har inspirert andre cinematek og festivaler til å anerkjenne et «filmformatets Rolls-Royce», og selv Cinemateket i Paris har nå begynt å vise filmer på 70mm.

Som kjent er de fleste kinoene i verden i dag digitaliserte. Analog fremvisning av film blir sjeldnere og sjeldnere, og vil snart bare oppleves i et fåtall kinoer i hvert land. Filmlaboratorier legges ned, en hel analog filmindustri som har levd side om side med filmstudioene i over hundre år, er med få unntak borte. Dette gjør at filmarkiv og filmstudioer over hele verden vokter filmkopiene sine enda strengere, og det vil bli enda vanskeligere enn før å få lov til å låne kopier. Vi er derfor ekstra glade og

stolte over å kunne presentere så mange unike filmopplevelser på årets festival, som utspiller seg over hele 13 dager.

Vi åpner med *South Pacific*, den første 70mm-filmen vist i Europa og den første 70mm-filmen som ble presentert på Colosseum for 55 år siden. Nær sagt alle filmene vi viser på festivalen ble i sin tid vist på Colosseum kino, i en periode da det å gå på kino var en totalopplevelse og den beste måten å se filmen på. I år har vi fått tak i Sony/Columbias egen 70mm-arkivkopi av *Lawrence of Arabia*, den ultimate filmkopien av superklassikeren som aller best benytter seg av formatets fortreffelighet. Vi viser også en nytrukket kopi av *Patton*, en personlig favoritt og en film som må sees på stort lerret. Jeg vil også trekke fram *El Cid*, som vi har brukt 14 år på å finne en kjørbare kopi av! Filmen er en favoritt av Martin Scorsese, som kaller den «one of the greatest epic films ever made».

70mm-film er ikke bare en hyllest til 60-tallet. Fremstående filmregissører som Paul Thomas Anderson og Christopher Nolan ønsker å bruke analog film for å fortelle sine historier. Vi er svært stolte over å kunne

El Cid

Samsara

Patton

vise filmene deres, *The Master* og *Interstellar*, slik de foretrekker dem vist for publikum. Oppfølgeren til *Baraka*, *Samsara*, bruker 65mm film som opptaksformat, men siden så få kinoer kan vise 70mm-film, finnes den kun tilgjengelig i 4k digital utgave. Den er et godt eksempel på at valg av opptaksformat er viktig, og trolig noe av det flotteste som er mulig å vise digitalt i dag. Selv Hollywood-studioer velger å ikke fremstille analoge filmkopier av filmer de restaurerer, dette gjelder blant annet for den første filmen tatt opp på 70mm, *Oklahoma!*. Vi viser den dog i en nyrestaurert utgave, i 4k og med 30 bilder per sekund.

Mange av filmene vi viste på festivalen de første årene er nå ikke lenger mulig å vise. *Spartacus* finnes ikke lenger i Europa i en kjørbart kopi, og den som finnes i USA er ikke til utlån. *Exodus* ble vist på den første utgaven av festivalen, men kopien har nå mistet alle fargene sine og lånes ikke lenger ut. *South Pacific* ønsket vi til festivalen i 2013, men skifte av rettigheter gjorde at Fox ikke lenger kunne låne ut kopien. Heldigvis for oss har vi fått låne den i år. Det kan være siste gang vi får muligheten til å vise disse svært sjeldne filmkopiene på 70mm. Benytt sjansen, du vil garantert ikke angre. Sees i kinosalen!

Jan Eberholst Olsen, kurator for den ellefte 70mm-festivalen

ÅPNINGSFILM: SOUTH PACIFIC – RESTAURERT KOP!!

USA 1958

REGI: JOSHUA LOGAN

MED: ROSSANO BRAZZI, MITZI GAYNOR, JOHN KERR, RAY WALSTON

ENGELSK TALE, UTEKSTET, TODD-AO, FARGER, 2T 37MIN

FRE 23. JAN KL. 19.00 (FESTIVALÅPNING), ONS 28. JAN KL. 19.00

Festivalens åpningsprogram er identisk med det publikum opplevde på Colosseum kino i oktober 1960. Forfilmen *The Miracle of Todd-AO*, som med sin spektakulære berg-og-dal-bane-sekvens ble laget for å forklare hva 70mm er, er noe folk husker godt den dag i dag. Og med sin eventyrlige suksess verden over, var Rodgers og Hammersteins andre 70mm-musikal *South Pacific* (den første var *Oklahoma!* fra 1956, som aldri ble vist i Europa på 70mm) med på å legge grunnlaget for hva slags filmer dette formatet skulle brukes til.

Regissøren Joshua Logan nøt stor suksess med oppsetningen av teaterversjonen av *South Pacific*, og var også rette mann til å lage filmversjonen. På en avsidesliggende sydhavsøy under den andre verdenskrig følger vi to parallelle kjærlighetshistorier: den ene mellom en militærsykepleier (glimrende spilt av Mitzi Gaynor) og en rik fransk plantasjeier (Rossano Brazzi), den andre mellom en amerikansk ofiser og en av de innfødte på øya.

Filmens komplekse bruk av fargefilter er tidvis svært interessant, og fotograferingen av bredformat-mesteren Leon Shamroy er blant det beste i amerikansk musikalhistorie. Men det er jo sangene vi kjenner godt, og filmens LP befant seg i de fleste norske hjem på 60-tallet. «Some Enchanted Evening», «Younger than Springtime», «I'm Gonna Wash That Man Right Outta My Hair» og «This Nearly Was Mine» er sanger du vil nynne på i lang tid. En av festivalens virkelige godbiter.

South Pacific vises som 70mm-festivalens åpningsfilm fredag 23. januar sammen med kortfilmene *The Miracle of Todd AO* og *Året gjennom Børfjord*. På visningen onsdag 28. januar møter du Per Haddal og Sigurd Moe Hetland, som vil fortelle om premieren på *South Pacific* i Oslo for 55 år siden spesielt, og store kinoopplevelser generelt.

INTERSTELLAR

USA 2014, REGI: CHRISTOPHER NOLAN

MED: MATTHEW MCCONAUGHEY, ANNE HATHAWAY, JESSICA CHASTAIN, MICHAEL CAINE

ENGELSK TALE, UTEKSTET, IMAX/PANAVISION/VISTAVISION 70MM, FARGER, 2T 48MIN

LØR 24. JAN KL. 20.30, ONS 4. FEB KL. 19.00

Interstellar er en spektakulær, actionfylt science fiction-film fra den visjonære filmskaperen Christopher Nolan. En gruppe oppdagelsesreisende kommer over et nyoppdaget ormehull i vårt eget solsystem, som gjør at mennesker kan legge bak seg enorme avstander og reise til fjerne og tidligere utilgjengelige solsystemer.

Nolans bruk av analog film under opptak har ingenting med kjærlighet eller følelser for filmformatet å gjøre. For ham handler det om å fange så mye som mulig i kameraet, gjerne på location, i høyest mulig oppløsning. I hans øyne er det både under opptak og projeksjon intet annet format enn film som klarer å gjengi hans filmvisjon. Nolan hadde i kontrakten sin med Warner at filmen også skulle distribueres analogt. De kinoene som oppfylte regissørens ønske (både Imax, 70mm og 35mm), fikk premiere to dager før kinoene som viste den digitalt.

LAWRENCE OF ARABIA – RESTAURERT KOPI!

STORBRIANNIA 1962, REGI: DAVID LEAN

MED: PETER O'TOOLE, OMAR SHARIF, ALEC GUINNESS, ANTHONY

QUINN, JACK HAWKINS, ARTHUR KENNEDY, CLAUDE RAINS

ENGELSK TALE, UTEKSTET, SUPER PANAVISION 70MM, FARGER, 3T 47MIN

LØR 24. JAN KL. 16.00, LØR 31. JAN KL. 19.30

Etter at Thomas Edward Lawrence omkom i en motorsykkellulykke i 1935, begynte mytene om ham å spinne for alvor. Engelskmannen som hadde ledet det arabiske opprøret mot tyrkerne under første verdenskrig, ble en av sin samtids største legender og et mysterium for historikerne. Produsent Sam Spiegel og regissør David Lean kastet sine blikk på historien og resultatet ble en monumental, episk blockbuster, et ørkeneventyr som verken publikum eller kritikere hadde sett maken til.

Filmene fikk sju Oscars, og tvang en samlet verdenspresse til å bære den største støv av superlativene. Både Steven Spielberg og Martin Scorsese gir nettopp denne filmen æren for sine yrkesvalg.

THE MASTER

USA 2012, REGI: PAUL THOMAS ANDERSON

MED: JOAQUIN PHOENIX, PHILIP SEYMOUR HOFFMAN, AMY ADAMS, LAURA DERN

ENGELSK TALE, UTEKSTET, PANAFLEX SYSTEM 65, 70MM, FARGER, 2T 17MIN

LØR 24. JAN KL. 13.00, MAN 2. FEB KL. 21.00

The Master foregår i etterkrigstidens Amerika. Den drikkfeldige veteranen Freddie Quell (Joaquin Phoenix) lider av posttraumatisk stress, men får hyre på båten til den karismatiske predikanten Lancaster Dodd (Philip Seymour Hoffmann). Dodd tar Freddie under sin vinge i den voksende sekten sin, som reiser rundt i De forente stater for å spre ordet. Et underlig, men sterkt bånd utvikler seg mellom de to mennene.

Mange har spekulert i at Lancaster Dodd skal være inspirert av scientologiens far, L. Ron Hubbard, men filmen er nok mer en parallell historie enn en biografisk tilnærming.

I Alfonso Cuaróns dystopiske thriller, *Children of Men* (2006), har menneskene på jorden mistet evnen til å få barn. Da en ung kvinne brått blir gravid, bærer hun i tillegg håpet til hele menneskeheten. Slik er det egentlig også med Paul Thomas Anderson (PTA). I en verden der det nesten bare lages superheltefilmer, remakes og oppfølgere, fester vi nå all vår lit til ham.

PTA har bygget sin karriere på å lage storslåtte filmer med kompleks struktur og intrikate historier. Filmene hans er håndverk på gamlemåten. Det faktum at *The Master* er tilgjengelig på 70mm underbygger dette. De fleste av dagens regissører er for øvrig heller ikke i posisjon til å skyte filmene sine i dette ultimate – og meget kostbare formatet.

Vi må muligens tilbake til 1970-tallet og regissører som Hal Ashby og Bob Rafelson for å finne sist gang noen laget såpass særpregede og ektefølte filmer i Hollywood. Vi må tilbake til en tid da regissørene hadde signatur på filmene sine. PTA er en auteur; han skriver, regisserer, klipper og produserer selv, men er ikke vanskeligere på det enn at han nylig adapterte Thomas Pynchons *Inherent Vice* (2014).

Med unntak av *There Will Be Blood* (2007), har Philip Seymour Hoffmann spilt i alle filmene til PTA siden debuten *Hard Eight* (1996). Hoffmann har også hatt en tendens til å stjele showet i disse filmene (hvem kan glemme den klamme lydmasteren i *Boogie Nights?*). Men hans største rolle i PTAs filmografi er utvilsomt som predikanten Lancaster Dodd i *The Master*.

Lars Junge

SAMSARA

USA 2011, REGI: RON FRICKE

UTEN DIALOG

SUPER PANAVISION DCP 4K, FARGER, 1T 42MIN

MAN 26. JAN KL. 18.30, SØN 1. FEB KL. 19.00

Fire år, 25 land, fem kontinenter: *Samsara* er regissør og filmfotograf Ron Fricke oppfølger til 70mmfestival-klassikeren *Baraka*, og igjen blir vi tatt med på en hypnotisk rundreise på kloden vår.

Med sanskritbegrepet samsara – livets sirkel; fødsel, liv, død og reinkarnasjon – som utgangspunkt og ledesnor, har Fricke og teamet hans igjen rettet sine massive 65mm-kameraer mot verdens mange hjørner og avkroker, men i motsetning til i *Baraka* er det i større grad menneskene selv, snarere enn geografiske og arkitektoniske undere, som står i fokus denne gangen. Det vakre, det grusomme, det underfundige, det urettferdige – alt er representert her, i en meditativ collage av bilder og musikk som aldri er mindre enn fantastisk og medrivende. *Samsara* er, som *Baraka* før den, en film som virkelig først kommer til sin rett i stort format!

KELLYS HELTER

KELLY'S HEROES

USA 1970, REGI: BRIAN G. HUTTON

MED: CLINT EASTWOOD, CARROLL O'CONNOR, TELLY SAVALAS, DONALD SUTHERLAND

ENGELSK TALE, NORSK TEKST, PANAVISION 70MM, FARGER, 2T 24MIN

FRE 30. JAN KL. 21.30

Clint Eastwood har hovedrollen i denne actionfylte og morsomme beretningen om en gjeng soldater stasjonert i Frankrike mot slutten av andre verdenskrig. Han spiller den degraderte offiseren Kelly som får høre om et stort lager med verdifulle gullbarrer konfiskert av tyskerne, og klekker ut en plan for å snike seg inn bak fiendens linjer og stjele skatten. Det er dermed duket for en rekke vittige situasjoner – legg spesielt merke til showdown-scenen som i både bildeutsnitt, klipp og musikk er en hyllest til spaghetti-westernen *The Good, the Bad and the Ugly*, den også med Clintern i hovedrollen.

Donald Sutherland gjør en strålende tolkning av Oddball, den eneste hippien under andre verdenskrig, samme år som han skaffet seg stjernerstatus i *M*A*S*H*.

EL CID

USA 1961, REGI: ANTHONY MANN

MED: CHARLES HESTON, SOPHIA LOREN, RAF VALLONE

ENGELSK TALE, FINSK OG SVENSK TEKST, SUPER TECHNIRAMA 70MM, FARGER, 3T 2MIN

FRE 30. JAN KL. 18.00, TIR 3. FEB KL. 19.00

El Cid er filmatiseringen av det spanske folkeeposet om helten Don Rodrigo Díaz de Vivar, som bekjempet maurerne og bidro til samlingen av Spania på 1000-tallet. Charles Heston spiller Don Rodrigo som får tilnavnet El Cid (fra arabisk al-sayyid; herre) av arabiske emirer som han lar slippe fri. På grunn av dette blir han anklaget for forræderi, og må kjempe for å vinne tilbake sin ære og kvinnen han er blitt lovet i giftemål, Doña Ximena (Sophia Loren).

El Cid hadde et kjempebudsjett og de mange slagscenene er spektakulære. De fleste scenene er dessuten filmet på location i Spania, noe som ikke var så vanlig for de store episke filmene på 50- og 60-tallet. Miklos Roszas musikk passer perfekt til de velkomponerte bredformatsbildene. Martin Scorseses nevner *El Cid* som en av sine absolutte favoritter, og kaller den «one of the greatest epic films ever made.»

BJØRNEN

L'OURS

FRANKRIKE 1989, REGI: JEAN-JACQUES ANNAUD

MED: TČEKY KARYO, JACK WALLACE, ANDRÉ LACOMBE

ENGELSK TALE, NORSK TEKST, PANAVISION 70MM, FARGER, 1T 37MIN

TOR 29. JAN KL. 18.00

Bjørnen handler om møtet mellom ville dyr og mennesket – og særlig om en liten bjørns møte med en stor og farlig verden – alt filmet i et storslått og vakkert landskap. Den lille bjørnungen lever lykkelig med moren i de dype skogene idet tragedien rammer. Et steinras dreper binna, og ungen må ut i verden på egen hånd. Den knytter seg til en enslig hannbjørn, og sammen kjemper de desperat for å komme unna to profesjonelle bjørnejegere med hunder og hester.

Bjørnen har gått inn i filmhistorien som en bemerkelsesverdig film. Ti bjørner ble trent i fire år og filmteamet på 180 personer måtte rette seg etter dyrenes egenart og rytme. Historien fortelles nærmest fra bjørnungens synsvinkel, og er en av de flotteste naturfilmene som er blitt laget. Regissør Jean-Jaques Annaud vant velfortjent en César-pris for beste regi i 1989.

DOKTOR ZHIVAGO

USA 1965, REGI: DAVID LEAN

MED: OMAR SHARIF, JULIE CHRISTIE, GERALDINE CHAPLIN

ENGELSK TALE, NORSK TEKST, PANAVISION 70MM, FARGER, 3T 21MIN

LØR 31. JAN KL. 15.30 MED INNLEDNING AV PER HADDAL

Doktor Zhivago er David Leans etterfølger til gigantsuksessen *Lawrence of Arabia*. Igjen viste Lean sitt talent for episke filmfortellinger, og filmen ble raskt en av tidenes store kassasuksesser. David Lean utnytter sitt talent for romanse og storslagenhet til fulle, og *Doktor Zhivago* er en film som inneholder alt. Den har kjærlighet, sjalusi, drama, action og storslåtthet – historien er som laget for 70mm-formatet.

Filmene er basert på en roman av Boris Pasternak, og handler om Jurij Zhivagos opplevelser i Russlands revolusjonære periode, og om drakampen mellom ham, hans kone og hans elskerinne.

Doktor Zhivago fikk stor oppmerksomhet hos kritikere og publikum, og den ble nominert til hele ti Oscarstatuetter, inkludert for beste film og beste regissør. Robert Bolts manus og Maurice Jarres romantiske musikk ble begge Oscarvinnere.

OUT OF AFRICA

USA 1985

REGI: SYDNEY POLLACK

MED: ROBERT REDFORD, MERYL STREEP, KLAUS MARIA BRANDAUER

ENGELSK OG SWAHILI TALE, NORSK TEKST, PANAVISION 70MM, FARGER, 2T 41MIN

SØN 25. JAN KL. 13.30

Out of Africa er basert på den selvbiografiske romanen «Min afrikanske farm» av Isak Dinesen, pseudonym for Karen Blixen. Året er 1913. Karen, spilt av Meryl Streep, gifter seg med baron Bror Blixen-Flecke og sammen reiser de til Kenya. Det viser seg raskt at det ikke vil bli noe lykkelig ekteskap og kaffeplantasjen paret skaffer seg er heller ingen suksess. Karen bestemmer seg for å gå sin egen vei. Hun prøver å redde plantasjonen selv, begynner å undervise de innfødte og innleder et forhold til jegeren Denys Finch Hatton (Robert Redford).

Out of Africa er nydelig fotografert i landskapet ved Ngong-fjellene utenfor Nairobi der Blixen bodde, og fotograf David Watkin vant en av de sju prisene filmen rasket med seg på Oscar-seremonien det året. Den vant også blant annet prisene for beste film og beste regi.

KRIG OG FRED

VOJNA I MIR, SOVJETUNIONEN 1966-67

REGI: SERGEJ BONDARSJUK

MED: LUDMILA SAVELJEVA, SERGEJ BONDARSJUK, VIATJESLAV TIKHONOV, ANASTASIJ VERTINSKAJA, VASILY LANOVOI, IRINA SKOBOTSEVA

RUSSISK TALE, NORSK TEKST, SOVSCOPE 70, 70MM, FARGER, CA. 8 TIMER INKLUDERT PAUSER

SØN 1. FEB KL. 11.00

I 1956 gjorde King Vidor sin (svært forkortede) versjon av Tolstojs monumentale verk «Krig og fred». Filmene ble en stor suksess verden over og bare i Sovjet ble den sett av mer enn 31 millioner mennesker. At en amerikansk produksjon av dette russiske nasjonaleposet skulle bli så populær, ble ikke spesielt godt mottatt i Sovjetunionens indre kretser og en plan ble lagt for å gjøre en egen versjon. I et åpent brev til det sovjetiske folket gikk man ut og ba om hjelp til å gjøre dette til den endelige filmatiseringen. Responsen var enorm, man fylte store haller med arvegods folk fra hele Sovjet sendte inn. Sammen med fri tilgang til samlingene i 40 museer, er det ikke overraskende at filmene ser autentisk ut – de fleste rekvisittene er originaler. Etter et intrige-spill verdig en film av dette formatet gikk regioppgaven til den relativt unge Sergej Bondarsjuk. Veletablert som skuespiller, men med bare *En manns skjebne* bak seg som regissør. Til gjengjeld hadde han fått hovedprisen ved den aller første internasjonale filmfestival i Moskva for denne filmen.

Enormt mye ble investert for å gjøre dette til en uforglemmelig filmopplevelse. Hvilken annen film kan skilte med over 1000 set-designere, 120 000 statister, 400 000 liter parafin brent opp i en enkeltscene, seks års innspillingstid og kanskje tidenes høyeste budsjett? (noen av tallene er svært omstridte, både på det endelige budsjettet og antallet rødegardister det militære avga som statister). Filmet i 70mm og så detaljfokuser at selv de forskjellige armeene marsjerer i historisk korrekt takt (120 skritt i minuttet for de franske, mens de russiske holder 75).

Selv i sin originale lengde på nesten åtte og en halv time måtte man korte ned i forhold til boken, mange av Tolstojs essay-lignende passasjer ble borte, sammen med en del mindre handlingstråder. Likevel er den episk nok, med sine mange hundre innspillingssteder (de fleste slagscener utspilles der de virkelig skjedde), en visuell stil hvor hvert bilde er en ren nytelse, sitt enorme persongalleri og sine mange handlingstråder.

Da russerne skulle restaurere filmen på 80-tallet viste det seg at 70mm-materialet var ødelagt, så man brukte 35mm-versjonen som var skutt i 4:3 som utgangspunkt for alle utgitte videoer og dvd'er. Vi viser en norsktekstet 70mm kopi i meget fin stand, noe som gjør dette til en helt enestående mulighet til å se *Krig og fred* slik den opprinnelig var ment. Filmene er delt inn i fire deler og vi vil ta en pause mellom hver del. I pause to blir det servert suppe!

PATTON – RESTAURERT KOPI!

PATTON – MENNESKE OG SOLDAT

USA 1970, REGI: FRANKLIN J. SCHAFFNER

MED: GEORGE C. SCOTT, KARL MALDEN, MICHAEL BATES, STEPHEN YOUNG

ENGELSK TALE, UTEKSTET, DIMENSION 150 70MM, FARGER, 2T 51MIN

SØN 25. JAN KL. 20.00, TOR 29. JAN KL. 20.00

Rommels seierrike Afrika-korps har nylig påført det amerikanske 2. korps store tap i kampene om Kasserin-passet i Nord-Afrika, 1943. Som ny sjef ankommer Patton, med ordre om å bringe korpset i kampklar stand. Nå er både moral og kampevne heller frynsete. Etter anmodning av Patton blir generalmajor Omar N. Bradley hans nestkommanderende. General Patton snur nærmest opp-ned på 2. korps og sveiser det sammen til en effektiv slagstyrke.

Regissøren Franklin J. Schaffner og manusforfatterne Francis Ford Coppola og Edmund H. North sløste ikke bort tiden i *Patton*, til tross for filmens lange lengde. Dette er timer stappfulle av handling både på det ytre og indre plan. Med syv Oscar-priser var filmen også den mestvinnende filmen ved utdelingen i 1971.

EARTHQUAKE - I SENSURROUND

SENSURROUND

JORDSKJELVET

USA 1974, REGI: MARK ROBSON

MED: CHARLTON HESTON, AVA GARDNER, GEORGE KENNEDY, LORNE GREENE

ENGELSK TALE, SVENSK TEKST, PANAVISION 70MM, FARGER, 2T 3MIN

MAN 26. JAN KL. 21.00

Når tidenes mest katastrofale jordskjelv rammer Sør-California, jevnes Los Angeles med jorda, og byens innbyggere befinner seg i til dels desperate situasjoner. Fremmede viser seg som helter mens byen kjemper med å komme seg på beina før etterskjelvet inntreffer. Charlton Heston og Ava Gardner spiller to av de viktigste karakterene, men her finner du også en rekke andre kjente fjes i de øvrige rollene.

Den voldsomme dybbasslyden, Sensurround, ble installert på mange kinoer over hele verden til denne filmen, og publikum ikke bare hørte, men også kjente lyden på kroppen. Til denne helt spesielle visningen installerer vi Sensurround-systemet for én kveld, slik som på premieren i 1974. Lydbølgene var den gang så kraftige at kuppelen på Colosseum fikk en revne! Lyddesignet i filmen vant da også en velfortjent Oscar i 1975. Gå ikke glipp av denne unike muligheten!

SONG OF NORWAY

USA 1970

REGI: ANDREW L. STONE

MED: TORALV MAURSTAD, CHRISTINA SCHOLLIN, WENCHE FOSS, EDWARD G. ROBINSON

ENGELSK TALE, NORSK TEKST, SUPER PANAVISION 70MM, FARGER, 2T 21MIN

TIR 27. JAN KL. 19.00 - MØT TORALV MAURSTAD I SAMTALE MED PER HADDAL

Sound of Music-suksessen skapte feber blant produsenter. Andrew L. Stone hentet fram Broadwaystykket «Song of Norway», angivelig om Edvard og Nina Grieg, som også hadde blitt satt opp i Storbritannia etter krigen.

Til tross for fantastiske scener i et norsk landskap som viser seg fra sin beste side, ble ikke Grieg i bredformat høyt verdsatt i 1970, med unntak av i Storbritannia, der filmen gjorde det tålelig bra. Men er ikke den sjarmfullt lekne Toralv Maurstad i hovedrollen verd et gjensyn, med nye briller? Musikalen hygger seg med sjangerens klisjeer og vil skape godt humør med en lang rekke sang- og dansenumre, samt uærbødig omgang med norske ikoner.

OKLAHOMA! – RESTAURERT KOPI!

USA 1955, REGI: FRED ZINNEBANN

MED: GORDON MACRAE, SHIRLEY JONES, ROD STEIGER, CHARLOTTE GREENWOOD

ENGELSK TALE, UTEKSTET, TODD AO DCP 4K (30 FPS), FARGER, 2T 25MIN

SØN 25. JAN KL. 17.00, MAN 2. FEB KL. 18.00

I *Oklahoma!* møter vi ranch-jenta Laurey og cowboyen Curly, som har følelser for hverandre, men ikke vil innrømme at de er forelsket. Stykket ble skrevet for Broadway, men allerede i premiereåret 1943 fikk komponist-/libretto-paret Rodgers og Hammerstein tilbud fra filmprodusenter. Filmene fra 1955 ligger tett opp til sceneproduksjonen, og alle de mest kjente sangene er med.

Oklahoma! var første film i formatet Todd AO. De velkoreograferte dansescenene filmet i uendelige åkre, på utefester med fargede papirlykter eller i en mystisk drømmesekvens, utnytter formatet fullt ut. Rodgers og Hammerstein ble tilbudt aksjer i selskapet som hadde patent på formatet for å sikre et videre samarbeid. Rodgers og Hammerstein-musikalene *South Pacific* og *Sound of Music* er da også laget i Todd AO. Da det ikke lenger eksisterer 70mm-kopier av filmen, vises den i en nyrestaurert 4k-utgave skannet fra originalnegativet.

South Pacific

PROGRAM 70MM-FESTIVAL

FREDAG 23. JANUAR

1900 *SOUTH PACIFIC* (restaurert kopi)
 Forfilmer: *ÅRET GJENNOM BØRFJORD*
 + *THE MIRACLE OF TODD AO*

LØRDAG 24. JANUAR

1300 *THE MASTER*
1600 *LAWRENCE OF ARABIA* (restaurert kopi)
2030 *INTERSTELLAR*

SØNDAG 25. JANUAR

1330 *OUT OF AFRICA*
1700 *OKLAHOMA!* (restaurert kopi)
2000 *PATTON* (restaurert kopi)

MANDAG 26. JANUAR

1830 *SAMSARA*
2100 *EARTHQUAKE - SENSURROUND*

TIRSDAG 27. JANUAR

1900 *SONG OF NORWAY*
 Med besøk av Per Haddal og Toralv Maurstad

ONSDAG 28. JANUAR

1900 *SOUTH PACIFIC* (restaurert kopi)
 Intro ved Per Haddal

TORSDAG 29. JANUAR

1800 *BJØRNEN*
2000 *PATTON* (restaurert kopi)

FREDAG 30. JANUAR

1800 *EL CID*
2130 *KELLYS HELTER*

LØRDAG 31. JANUAR

1400 FOREDRAG OM 70MM
1530 *DOCTOR ZHIVAGO* Intro ved Per Haddal
1930 *LAWRENCE OF ARABIA* (restaurert kopi)

SØNDAG 1. FEBRUAR

1100 *KRIG OG FRED* (inkl. matpause)
1900 *SAMSARA*

MANDAG 2. FEBRUAR

1800 *OKLAHOMA!* (restaurert kopi)
2100 *THE MASTER*

TIRSDAG 3. FEBRUAR

1900 *EL CID*

ONSDAG 4. FEBRUAR

1900 *INTERSTELLAR*

SIZE STILL MATTERS!

Hvem fant opp 70mm? Hvem sto bak? Få et unikt innblikk i Todd-AOs (70mm) tidlige dager. Vi viser for første gang i Norge helt unike 65mm testopptak foretatt av Fred Zinnemann i 1953! Foredragsholder Thomas Hauerslev er ledende ekspert på 70mm-historien. Foredraget blir holdt på engelsk.

Thomas Hauerslev jobbet som kinomaskinist fra 1982 til 1994 hvor hans interesse for film generelt og 70mm spesielt ble dyrket. Han

sto bak nyhetsbrevet The 70mm Newsletter mellom 1994 til 2002, og har siden 1999 vært redaktør for in70mm.com. Nettsiden samler all informasjon om 70mm og Cinerama, og bredfilmformatfans fra hele verden bidrar med innlegg. Han har programmert filmene til Wide-screen Weekend i Bradford i en årrekke, en helg som hvert år samler de mest lojale 70mm-fansene i verden.

UTH PACIFIC Joshua Logan (1958)

PROGRAMKATALOG 104 - 1/15

REDAKTØRER

Irene Torp Halvorsen (irene.torp.halvorsen@nfi.no), Hege Jaer (hege.jaer@nfi.no), Kjell Runar Jenssen (kjellrunar.jenssen@nfi.no), Jan Langlo (jan.langlo@nfi.no)

BILLEDREDAKTØR OG FOTOGRAF

Ida Meyn (ida.meyn@nfi.no)

SKRIBENTER

Ingrid Dokka, Geir Friestad, Irene Torp Halvorsen, Hege Jaer, Kjell Runar Jenssen, Jan Langlo, Jan Eberholst Olsen og Greg Pope. Takk til Jon Inge Faldalen, Per Haddal, Lars Junge, Bent Kvalvik, Ove Solum og Cinemateket i Bergen for omtaler. Takk til Jannike Åhlund for artikkel.

TAKK TIL

Bent Bang-Hansen, Håvard Oppøyen, Eirik Frisvold Hansen, Arild Jørgensen, Tore Myklebust, Bent Kvalvik, Kjetil Kvale-Sørensen - Nasjonalbiblioteket / Johan Ericsson, Lova Hagerfors - Svenska Filminstitutet / Grover Crisp - Sony / Shawn Belston - 20th Century Fox / Thomas Hauerslev - in70mm.com / Stefan Scholz / Ronald Rosbeek / Mark Truesdale, Nicholas Varley - Park Circus / Tore Fredrik Dreyer - Fox / Jørn Landbakk - Star Media Entertainment / Kim Bjerring - Mis Label / Michelle Peele - Magidson Films Inc. / Tom Erik Kolåsæther - Nordisk Film A/S / Lasse Andersen - Zentropa Pasi Nyysönen, Juha Kindberg - KAVI Finland / Jon Inge Faldalen, Ove Solum - Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo / Ulrich Gibbert - Goethe-Institut Norge / Mia Munck Bruns, Dorte Klingelhöfer - Goethe-Institut Danmark / Mariken Halle / Vapen och dramatik / Guro Bruusgaard / Magnus Mork / Engle van Steen - Angel's Speed Equipment / Raymond Mosken / Frank Stavik - Fidalgo A/S / Marius Olsen - Another World Entertainment / Åge Hoffart, Atle Ellingsen - SF Norge AS / Svend B. Jensen, Anne Marte Nygaard, Unnur Sande - Arthaus / Silje Viki, Ketil Magnussen - Oslo Dokumentarkino / Per Haddal / Sigurd Moe Hetland / Bente Erichsen / Bernt Hagtvet / Marte Marstrand, Karoline Birkeli Jacobsen - Norsk Design- og Arkitektursenter / Loni Barsten - Vitra / Aina Kristiansen og Hanna Norberg / Tonya Madsen - Norsk psykoanalytisk forening / Tor Fosse, Kristian Fyllingnes - Tour de Force / Kjetil Schjander-Luhr / Frank Johnsen - Europafilm / Marianne Bjørneboe / Thomas Felberg / PNEK

ANNONSER

Redaksjonen (cinemateket@nfi.no)

ILLUSTRASJON KATALOGOMSLAG

Kim Hiorthøy

GRAFISK DESIGN

Lise Kihle Designstudio AS (lise@kihledesign.no)

DIREKTØR, NORSK FILMINSTITUTT

Sindre Guldvog

CINEMATEK-LEDER

Jan Langlo

DAGLIG DRIFT / PROGRAMARBEID

Irene Torp Halvorsen, Hege Jaer, Kjell Runar Jenssen, Jan Langlo

ANDRE MEDARBEIDERE

Stig Andresen (formidlingsansvarlig barn og unge), Åsmund Bøe (billettør), Knut Evensen (publikumsvert), Geir Friestad (maskinist), Ioannis Galanakis (maskinist), Ida Gulbrandsen (trivselsvakt), Norisa Ismaili (billettør), Christina Iverson (resepsjon), Sita Jacobsen (museumspedagog/koordinator), Stian G. Klasbu (billettør), David Løite (printkoordinator/maskinist), Truls Møllerin (trivselsvakt), Adrian Bodin Mortensen (trivselsvakt), Roy Olsen (maskinist), Greg Pope (maskinist), Jo Refseth (trivselsvakt), Inge Strand (maskinist), David Adalen (maskinist).

KINO-KOORDINATOR

Nikolai Fuglerud

KINOINSPEKTØR

Jan Eberholst Olsen

TRYKK

Zoom Grafisk, 7000 eksemplarer

CINEMATEKET

CINEMATEKET

Norsk filminstitutt

Filmens Hus, Dronningens gate 16

Postboks 482 Sentrum, N-0105 Oslo

BILLETTER (ORDINÆRT)

Kr. 50 (medlemmer)/ kr. 80 (enkeltbillett).

BILLETTER (70MM-FESTIVALEN)

Kr. 70 (medlemmer)/ kr. 100 (enkeltbillett). Egen pris på *Krig og fred*: Kr. 150 / kr. 200 (inkl. mat)

MEDLEMSKORT

Kr. 100. Kortet er gyldig i seks måneder fra kjøpsdato, og gir rett til å kjøpe billetter til kr. 50 til alle ordinære forestillinger. Kortet kan lades opp før utløpsdato uten at du mister perioden du allerede har betalt for. Du kan også lade opp kortet ditt for helt et år ved å kjøpe to perioder samtidig, da blir prisen totalt kr. 200 for et år.

Som medlem får du følgende fordeler:

- redusert billettpris i medlemsperioden, også på arrangement med annen pris enn ordinær
- tilbud om hjemsendt programkatalog
- rabatt ved Film fra sør-visninger på Cinemateket
- rabatt på NFIs dvd-utgivelser (selges i billettluke / skranken)

ÅPNINGSTIDER BILLETTSALG:

Mandag kl. 10.00 - 17.00, tirsdag til fredag kl. 10.00 - 21.00, lørdag kl. 12.00 - 17.00, søndag kl. 13.00 - 21.00.

Ingen telefonbestilling. Nettsalg på www.cinemateket.no og www.filmweb.no.

FORESTILLINGER: Vær oppmerksom på at det ikke blir vist reklame foran filmene, og at forestillingene derfor begynner presis. Sjekk Filmweb samt nettsidene våre, for kalender og dagsprogram. Sjekk Facebook og Twitter for siste nytt.

TELEFON SENTRALBORD 22 47 45 00

TELEFON BILLETTLUKE 22 47 45 89

FAX 22 47 45 99

EPOST: cinemateket@nfi.no

INTERNETT: www.cinemateket.no

FACEBOOK: Cinemateket i Oslo

TWITTER: cinemateket

INSTAGRAM: cinemateketioslo

Det er ikke tillatt å bruke mobiltelefon eller nettbrett under forestillingene.

